

Ο «Ιων» σε σκηνοθεσία Λ. Κονιόρδου

Ενα όμορφο παραμύθι

Εχω τοποθετηθεί επανειλημμένα εναντίον της διογκούμενης τάσης των ηθοποιών να παριστάνουν τους σκηνοθέτες και, πολύ περισσότερο, να αυτοσκηνοθετούνται. Κι ο λόγος είναι απλός: σπάνια τα αποτελέσματα είναι καλά. Είναι πλιού φαεινότερο πως χρειάζεται το εξωτερικό και γυμνασμένο μάτι του ειδικού για να ελέγχει καταστάσεις, εγωισμούς, ναρκισσισμούς, υπερβολές, για να επιβάλλει, τέλος πάντων, μιαν άποψη.

Του ΣΑΒΒΑ ΠΑΤΣΑΛΙΔΗ,
καθηγητή Θεατρολογίας στο ΑΠΘ

Ασφαλώς, υπάρχουν κατά διαστήματα και κάποιες εξαιρέσεις. Και μια τέτοια αποτελεί η φετινή περίπτωση της Λυδίας Κονιόρδου, η οποία, στην εκπνοή ενός θεατρικού καλοκαιριού αδιάφορου (ευτυχώς που ήταν κι η «Μήδεια», για να σπάσει λίγο το τοπίο της απέραντης ανίας), μας ξάφνιασε ευχάριστα με τον «ατίθασο» ευριπίδειο «Ιωνα». Εδειξε έτοιμη να αντιμετωπίσει τα υφολογικά προβλήματα και τις νοηματικές του αμφισημίες. Η ματιά της είχε καθαρότητα και σιγουριά. Ήταν προφανές πως η προηγούμενη δοκιμασία της με την «Αλκηστι» (στο ΔΗΠΕΘΕ

Βόλου), έργο σε πολλά όμοιο με τον «Ιωνα», δεν πήγε καθόλου χαμένη.

Όσοι γνωρίζουν την ηθοποιό Κονιόρδου ενδεχομένως να περίμεναν και από τη σκηνοθετίδα Κονιόρδου μια ανάγνωση εντός των οικείων πλαισίων. Όμως τα πράγματα δεν ήταν ακριβώς έτσι. Η προσέγγισή της είχε τόλμη και ανανεωτική διάθεση. Ως χρόνο δράσης επέλεξε τα τέλη του 19ου αιώνα, τότε που ο κόσμος της νεωτερικής εκβιομηχάνισης ήρθε να εγκαινιάσει την ιστορία των εθνών, των πολυπολιτισμών και των νέων οικονομικών αυτοκρατοριών. Μια εποχή που, αν το καλοσκεφτεί κανείς και τηρουμένων πάντοτε των αναλογιών, αντιστοιχεί μ' αυτήν που βίωσε ο Ευριπίδης όταν έγραφε την ιστορία του «Ιωνα», στις παρυφές του τέλους του τραγικού και στις απαρχές του «μοντέρνου». Μια ιστορία για την αυτοχθονία και την υπέρβασή της, ένας προβληματισμός επάνω στην «εθνική» ταυτότητα και τις σταθερές της.

Η Κονιόρδου μπήκε στο πνεύμα του κειμένου, αναγνώρισε τα πολλά επίπεδά του και, με σωστούς χειρισμούς και φαντασία, οδήγησε την παράστασή της μακριά από την καραδοκούμενα γραφικότητα του μελοδράματος, σ' ένα χώρο με καλές ισορροπίες και ανθεκτικές λύσεις. Το χιούμορ λεπτό κι η ειρωνεία με σοφή δοσολογία. Εκτακτη κι η ιδέα της πρώτης σκηνής, με τον Ερμή να ρίχνει ζάρια (η θεά Τύχη).

Η μοναδική επιφύλαξή μου για το Χορό, με τις τουρίστριες-θεραπεαινίδες της Κρέουσας. Οι γυναίκες αυτές όμως δεν είναι απλώς δούλες, είναι κάτι παραπάνω. Είναι ένα σώμα που συνωμοτεί, που μη-

χανορραφεί, που διακατέχεται από αισθήματα γυναικείας αλληλεγγύης, που αρνείται τη σιωπή (πολύ σημαντικό). Σ' αυτές, άλλωστε -και καθόλου τυχαία- ανήκει κι ο τελευταίος λόγος της παράστασης (σ' αντίθεση με την «Αλκηστι», για παράδειγμα, όπου στο τέλος του έργου η ηρωίδα επιδεικτικά καταδικάζεται στη σιωπή, την ίδια στιγμή που ο Ηρακλής κι ο Αδμητος, λαλίστατοι, απολαμβάνουν το ευτυχισμένο πέρας της περιπέτειάς της).

Οι γυναίκες στον «Ιωνα» δεν έχουν κανένα πρόβλημα να υφαρμάξουν στοιχεία από τον ανδρικό λόγο για να μιλήσουν για

Ενα σκηνικό παραμύθι που είχε τη φρεσκάδα και τον ενθουσιασμό του καινούργιου

δόξα και αξιοπρέπεια (που είναι αυστηρώς ανδρικά προνόμια) και, παράλληλα, με το ίδιο δάνειο όπλο να επιτεθούν στο ανδρικό κατεστημένο. Όπως το αφεντικό τους, η Κρέουσα, τοποθετείται απέναντι στους άνδρες και τον Απόλλωνα -ο οποίος στηρίζει τις αξίες τους και κάνει περίπου τα ίδια λάθη όπως κι εκείνοι- έτσι κι αυτές δηλώνουν την αντίθεσή τους στη στρεβλή άσκηση της ανδρικής εξουσίας και δείχνουν ότι μπορούν να δράσουν σαν άντρες, χωρίς να πάνουν να είναι γυναίκες.

Δεν μπορεί, λοιπόν, αυτό το σύνθετο και

μη προβλέψιμο κοινωνικό σώμα να καταδικάζεται σε κουτσομπολίστικα και «γυναικουλίστικα» καμώματα και γκρουπαρίσματα περιέργης τουριστικής αγέλης. Ετσι πνίγεται η υφέρπουσα αιρετική του διάθεση και το όλο πράγμα παίρνει τη μορφή «αρχαιολογικού» φολκλόρ.

Σ' επίπεδο ερμηνειών, η Κονιόρδου μας έδωσε μια Κρέουσα ανάλαφρη, που έδειχνε να «διασκεδάζει» με την περιπέτειά της. Μια άλλη, όχι ιδιαίτερα αξιοποιημένη διάσταση των υποκριτικών δυνατοτήτων της μεγάλης αυτής θεατρίνας. Ο άντρας της, Ξούθος, έφτασε στην πλατεία πολύ «ζωντανός», χάρη στο χιούμορ και το κέφι του Ν. Καραθάνου. Ο Ιων του Χρ. Λούλη, με καλά στοιχεία και με την απαιτούμενη πειθαρχία, αν και κάπου υπερθεμάτιζε την αφελείά του, ιδίως στις πρώτες σκηνές. Ο Φοντούκης γέροντας, απολαυστικός και προσεκτικός μέσα στο λευκό λινό κοστούμι του και το ψάθινο καπέλο. Ο Ερμής (Δ. Οικονόμου) και η Αθηνά (Α. Παπαδοπούλου) ενδιαφέρουσες καριكاتούρες ξεπεσμένων θεών και η Πυθία της Μ. Καντιφέ χειμαρρώδης.

Εμπνευσμένο το σκηνικό του Δ. Φωτόπουλου, με τους διάσπαρτους κίονες ν' ανοίγουν διαδρόμους για την ανέλιξη της δράσης. Τα κοστούμια σε απλή αλλά δηλωτική γραμμή. Ο Παυλόπουλος, στους φωτισμούς, υπογράμμισε έξοχα τα βασικά στοιχεία της παράστασης. Κι η μουσική του Τάκη Φαραζή (με βάση τα κρουστά όργανα), πάντα παρούσα και πολύ ουσιαστική. Η μετάφραση της Ν. Φριντζήλα μια καλή αρχή. Την κίνηση του Χορού δίδαξε η Α. Παπαδαμάκη.

Ο χορός από τον «Ιωνα» του Ευριπίδη στο Θέατρο Δάσους